

Фасов а Олеся В але рївна,

курсант навчально -наукового інституту підготовки фахівців для підрозділів слідства та кримінальної міліції НАВС

Науковий керівник: кандидат юридичних наук, старший науковий співробітник, професор кафедри цивільного права і процесу НАВС **Лов'як О.О.**

СПАДКОВИЙ ДОГОВІР

Початок 2004 року охарактеризувався набранням чинності нового Цивільного кодексу України, прийнятого 16 січня 2003 року, так як часи переходу від планово -централізованої системи економіки до побудови ринково-капіталістичних відносин вимагали від уряду оновлення цивільного законодавства, яке вже не тільки не відповідало вимогам часу, а й гальмувало розвиток бізнесу. В порівнянні зі старим, цей документ не лише виглядає значно більшим і об'ємним, а й містить досить багато нових положень і правил.

Докорінних змін зазнав інститут спадкового права, зокрема положення про спадкування за законом та заповітом. З'явилися положення про заповіт з умовою, заповіт подружжя, встановлення сервітуту у заповіті, новий для України спадковий договір.

Юридична практика щодо спадкових договорів ще не напрацьована, тому виникає чимало запитань, на які сьогодні важко знайти відповіді, потрібен деякий час, щоб всі проблеми були визначені і вирішені.

Однак в даній науковій роботі ставиться спроба все ж таки розкрити особливості спадкування за спадковим договором. Зокрема в цій роботі окрім розгляду загальних відомостей про спадкування і визначення в спадкуванні спадкового договору, будуть досліджуватися такі питання як поняття спадкового договору, особливості його укладення та виконання, більш ширше буде розглядатися сутність інститут спадкового договору та його місце в системі цивільного права.

Спадковий договір — це договір, за яким одна сторона (набувач) зобов'язується виконувати розпорядження другої сторони (відчужувана) і у разі його смерті набуває право власності на майно відчужувача (ст. 1302 ЦК).

Відчужувачем у спадковому договорі може бути подружжя, один з подружжя або інша особа. Набувачем у спадковому договорі може бути фізична або юридична особа. Спадковий договір укладається у письмовій формі і підлягає нотаріальному посвідченню. Набувач у спадковому договорі може бути зобов'язаний вчинити певну дію майнового або немайнового характеру до відкриття спадщини або після її відкриття.

Предметом спадкового договору може бути майно, що належить подружжю на праві спільної сумісної власності, а також те, яке є особистою власністю будь-кого з подружжя. Спадковим договором може бути встановлено, що у разі смерті одного з подружжя спадщина переходить до другого, а у разі смерті другого з подружжя його майно переходить до набувача за договором.

На майно, визначене у спадковому договорі, нотаріус, який його посвідчив, накладає заборону відчуження. Заповіт, який відчужувач склав щодо майна, вказаного у спадковому договорі, є нікчемним. Відчужувач має право призначити особу, яка здійснюватиме контроль за виконанням спадкового договору після його смерті. У разі відсутності такої особи контроль за виконанням спадкового договору здійснює нотаріус за місцем відкриття спадщини.

Спадковий договір може бути розірвано судом на вимогу відчужувача у разі невиконання набувачем його розпоряджень. Спадковий договір може бути розірвано су дом на вимогу набувача у разі неможливості виконання ним розпоряджень відчужувача.

Набувач у спадковому договорі може, бути зобов'язаний вчинити певну дію майнового, або не майнового характеру до відкриття спадщини, або після її відкриття. Набувач повинен вчинити дії у точній відповідності до волі відчужувача. У спадковому договорі мають бути чітко і конкретно застережені всі необхідні дії, які зобов'язаний виконати набувач. В договорі може бути зазначена особа, яка здійснює контроль за виконанням такого договору.

Підбиваючи підсумок наукового дослідження інституту спадкового договору в новому цивільному законодавстві України, можна зробити наступні висновки:

- по-перше, виникненню самої ідеї можливості існування договірних спадкових відносин сучасне цивільне право, безсумнівно, зобов'язане стародавньому римському праву (з тією лише особливістю, що власне в самому римському праві ця конструкція не знайшла все ж таки законодавчої підтримки, однак часто зустрічалася в практичній юриспруденції);

- по-друге, своїм походженням та становленням в якості окремого самостійного правового інституту, спадковий договір винен романістичній доктрині, головним чином німецькій;

- по-третє, внаслідок су ттєвих особливостей зобов'язання, яке виникає зі спадкового договору, вітчизняний закон використовує і особливу конструкцію даного інституту, що надає йому специфічних ознак, кардинально відмітних від класичного. Останній, на відміну від українського, не встановлює права ані на все майно, ані на його окремі частки; він не створює жодного права як на дійсне майно спадкодавця, так і права, встановленого під відкладальною обставиною; він не обмежує спадкодавця у праві розпорядження майном за свого життя.

Отже, чинність цього спадкового договору цілком іншого характеру, ніж вітчизняного, предметом якого слугує підстава конкретного речового права (а саме права власності).

- по-четверте, не зважаючи на те, що закон у ст. 1217 цілком відкидає його як один з видів спадкування, тим не менш, не дивлячись на особливий зобов'язальний характер спадкового договору, бачиться все ж вірним закріплення цього інституту, як тісно пов'язаного з відносинами з приводу посмертного переходу майна, саме в системі спадкового права;

по-п'яте, вдосконалення законодавчого регулювання відносин, що виникають зі спадкового договору, в подальшому потребуватиме розвитку, який безсумнівно викличе практична діяльність правозастосувальних органів (суду, нотаріату). Звичайно не стоятиме осторонь від цього процесу і наука цивільного права, перед якою постане питання вирішення багатьох нагальних доктринальних проблем даного цікавого інституту.

Прилепа Віктор Вадимович,

ліцеїст юридичного ліцею імені Ярослава Кондратьєва НАВС *Педагогічний керівник*: викладач правознавства юридичного ліцею імені Ярослава Кондратьєва НАВС **Скрилова Н.Л.**

ПРОБЛЕМИ ВІДШКОДУВАННЯ МОРАЛЬНОЇ ШКОДИ В УКРАЇНІ

Вже багато років в науці дискутується проблема відшкодування моральної шкоди. Під моральною шкодою розуміються втрати немайнового характеру внаслідок моральних чи фізичних страждань, завданих фізичній чи юридичній особі незаконними діями або бездіяльністю інших осіб.

Питання відшкодування моральної шкоди актуальна в наш час тим, що «моральна шкода» є явищем новим і недостатньо вивченим та дослідженим, а тому викликає нині зацікавлення та і взагалі в наш час постало дуже багато випадків, коли громадяни звертаються з позовами до суду про відшкодування моральної шкоди.

У науці цивільного права в поглядах на поняття такої шкоди визначилося кілька тенденцій: одні науковці стверджують, що моральна шкода — це фізичні та моральні страждання особи, інші — що це не самі страждання, а зумовлені ними втрати немайнового характеру, деякі об'єднують у цьому понятті й самі страждання і їх негативні наслідки.

Чинне законодавство передбачає можливість застосування даного способу захисту цивільних прав як відшкодування моральної шкоди і щодо юридичних осіб (Цивільний кодекс України, Господарський